

بررسی عامل‌های استرس زای شغلی دبیران تربیت بدنی و ورزش

❖ دکتر رحیم رضایی نژاد، استادیار دانشگاه کیلان
 ❖ دکتر مهر علی همتی نژاد، استادیار دانشگاه کیلان
 ❖ سید مهدی محمدی، مربی دانشگاه کیلان

فهرست :

۲۷	چکیده
۲۸	مقدمه
۳۰	روش شناسی تحقیق
۳۱	یافته‌های تحقیق
۳۴	بحث و نتیجه گیری
۳۵	منابع و مأخذ

چکیده:

هدف این تحقیق، بررسی شیوع هفت عامل استرس زای شغل سازمانی، هشت عامل استرس زای مدیریتی و سایر عامل‌های استرس زا (نه عامل) در بین دبیران تربیت بدنی شهر رشت است. به این منظور، از یک پرسشنامه حاوی ۵۰ سوال با ضریب اعتبار آلفا کرونباخ ($\alpha = 0/93$) از تحقیق گلایی (۱۳۸۰) استفاده شد. پرسشنامه تحقیق از طریق پست برای کل جامعه آماری تحقیق (۱۵۶ نفر) ارسال شد. اطلاعات ۱۳۲ پرسشنامه به طور کامل (۶۳ مرد و ۶۹ زن) برای نمونه تحقیق و با استفاده از آزمون خی دو و ضریب همبستگی اسپیرمن در سطح معنا داری ($P \leq 0/05$) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان دادند، رابطه ضعیف مثبت و معنی داری بین هر یک از عامل‌های استرس زای سازمانی با عامل‌های مدیریتی وجود دارد. ولی این رابطه، بین کل عامل‌های استرس زای سازمانی با مدیریتی بیشتر ($R = 0/52$) بود. میزان شیوع عامل‌های استرس زای سازمانی بیشتر از عامل‌های استرس زای مدیریتی بود. ضمناً، از بین عامل‌های استرس زای سازمانی، «نظام ساختار سازمانی و نظام پاداش دهی» و از بین عامل‌های استرس زای مدیریتی، عامل «مسئولیت شغلی و فناوری» بالاترین میزان شیوع و اولویت را داشتند. همچنین «همکاری نکردن معلمان سایر درسها و بی توجهی به سختی کار و فرسودگی معلمان» نیز از بین سایر عامل‌های استرس زای شغلی بالاترین رتبه را داشت. مقایسه این عاملها با ویژگیهای فردی معلمان نشان داد، شیوع عامل‌های استرس زا در بین معلمان زن و مرد، معلمان با تحصیلات تربیت بدنی و

غیر تربیت بدنی، معلمان کم سابقه و با سابقه، معلمان شاغل در ناحیه یک و دو، معلمان مقطع راهنمایی با دبیرستان و معلمان با مدرک تحصیلی زیر کارشناسی با مدارک بالاتر، تفاوت معنا داری وجود ندارد. البته فقط عامل استرس‌زای سازمانی در بین معلمان زیر ۳۰ سال بیشتر از معلمان ۳۱-۴۰ سال و ۴۱ سال به بالا بود.

واژگان کلیدی: عامل‌های استرس‌زای سازمانی، عامل‌های استرس‌زای مدیریتی، دبیران ورزش

مقدمه

و بهبود عملکرد آموزشی و تربیتی آنان، باید به موضوع استرس توجه جدی شود. در غیر این صورت، سازمان آموزش و پرورش که سر لوجه هدف‌هایش تربیت انسان‌های متعادل و کار آمد قرار دارد، کارکرد تربیتی خود را از دست خواهد داد. زیرا معلمان ابتدا باید در شرایط روانی-اجتماعی مطلوبی قرار گیرند. با توجه به اهمیت نقش تربیتی و پرورشی معلمان تربیت بدنی و ورزش، کمبود امکانات و شرایط حاکم بر مدرسه‌های کشور به نظر می‌رسد، محیط آموزشی برای معلمان مساعد و مطلوب نباشد. براساس رویکرد کاربردی ایوان سویچ و همکاران^۱ (۱۹۸۸) در بررسی استرس شغلی، باید سه جریان کاملاً مرتبط به هم یعنی، عامل‌های استرس‌زا، فرایند رویارویی یا برخورد با استرس، و نتایج یا پیامدهای سازمانی را از یکدیگر تفکیک کرد (۱۱). در این تحقیق، فرایند مواجهه با استرس و پیامدهای آن بررسی نشده است.

در صورتی که فرد نتواند، انطباق و سازگاری

هانس سلیه^۱ (۱۹۶۳) پس از طرح اولیه و شناسایی استرس^۲، موجب شد استرس از علم فیزیک و پزشکی وارد حوزه روان پزشکی شود. این پدیده مورد توجه روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و به ویژه کارشناسان مطالعات رفتار سازمانی^۳ قرار گرفت. بر این اساس، علاوه بر استرس عمومی و استرس دوره زندگی، عامل‌های استرس‌زای شغلی^۴ نیز با توجه به رشد صنعتی جوامع، تغییرات پیچیده فرهنگی و سازمانی در جامعه، محیط کار برای تأمین رضایت کارکنان، تولید و ارائه خدمات بیشتر و تعادل شرایط شغلی، وارد حوزه تحقیقات کاربردی شد (۹). در مدلها و دیدگاه‌های نظری متفاوت کوشیده شد، استرس با محیط اجتماعی، شرایط و ماهیت کاری، خانواده، نیازها، انگیزه فردی و نوع شخصیت تفسیر شود (۲۷).

براساس تعریف افرادی چون کوپر^۵ (۱۹۸۱) آرنولد و فلدمن^۶، گاردل^۷، هنری و استیفن^۸ (۱۹۸۱)، می‌توان استرس شغلی را ناشی از اختلاف یابی تعادلی بین نیازها و انتظارات فردی با شرایط و محیط شغلی دانست (۱۱). ارتباط مستقیم استرس با سلامت فردی به ویژه بیماری‌های قلبی؛ بهداشت و تعادل روانی در زندگی؛ عملکرد و رضایت شغلی در سازمان، به افزایش هزینه‌های درمانی و سازمانی منجر شده است (۱۶). از این رو، برای تأمین سلامت عمومی معلمان

1. Hans Selye
2. Stress
3. Organizational behavior
4. Occupational Stressor
5. Cooper
6. Arnold and fledman
7. Gardel
8. Henry and Stephen
9. Ivancevich et al

شغلی وجود دارد (۳، ۴، ۹ و ۱۳).

تحقیقی که کروس و همکاران (۱۳۷۸)، خسرو جهان و رضایی (۱۳۶۸) انجام داده‌اند، نشان می‌دهد، میانگین استرس شغلی کلی معلمان در حد متوسط است (۵ و ۱۰).

تراووس^۲ و کوپر (۱۹۹۶) نشان داده‌اند، فشار کار، کمبود تجهیزات، روابط ضعیف کاری، دستمزد ناکافی و رفتار ناشایست شاگردان، از عاملهای استرس زای اصلی معلمان هستند (۲۱). یک سرویس مشاوره‌ای تلفنی فاش کرد، معلمان چهار برابر بیشتر از سایر افراد به استرس مبتلا می‌شوند (۱۳)، در گزارش دیگری (۲۹) نیز این موضوع مطرح شده است. یوگوسبند (۲۰۰۰) نشان داد، بیشترین و بزرگ‌ترین منبع استرس به کار اضافی مربوط است (۲۵). ویسنیوسک و گرگیولا^۴ (۱۹۹۷) بیان می‌کنند، استرس بدترین مشکل سلامتی معلمان است (۳۰).

علاوه بر این چن و همکاران^۵ (۱۹۹۵) و فونگ و ولین^۶ (۱۹۹۹) نشان داده‌اند، معلمان کم سابقه، مجرد و معلمان زن تایوانی، استرس بیشتری را تجربه می‌کنند (۱۹). تحقیقات کمی در زمینه استرس معلمان، مربیان و مدیران نهادهای متعدد ورزشی انجام گرفته‌اند.

اسدی (۱۳۷۶) عاملهای استرس زای شغلی مدیران تربیت بدنی را با مدیران سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی مقایسه کرد.

مؤثری با استرس داشته باشد، نشانه‌ها و رویدادهای منفی استرس، از جنبه شناختی، روانی، جسمانی و رفتاری او را به فرسودگی و تحلیل رفتگی دچار می‌کند. پیامدهای انطباق ناپذیری در سازمان، به شکلهای متفاوتی مانند کاهش عملکرد و رضایت شغلی، پایین بودن کیفیت تولید و خدمات، غیبت و جابه‌جایی خود را نشان می‌دهد (۱۳، ۲۰ و ۲۴). عاملهای استرس زای شغلی، موضوع اصلی تحقیق را تشکیل داده‌اند، اما فرایند استرس و نتایج سازمانی آن بررسی نشده است. عاملهای استرس زای شغلی به عاملهای متفاوتی طبقه بندی شده‌اند که عبارتند از: عاملهای استرس زای بیرون سازمانی- درون سازمانی، عاملهای استرس زای فردی- گروهی و عاملهای استرس زای سازمانی- مدیریتی. عاملهای استرس زای در این تحقیق، براساس طبقه بندی ایوان سویچ و همکاران (۱۹۸۸)، به دو عامل سازمانی و مدیریتی طبقه بندی و تقسیم شده‌اند.

تحقیقات زیادی شیوع عاملهای استرس زای شغلی را در بین مشاغل گوناگون نشان داده‌اند. گلوب و میل^۱ (۲۰۰۰) پی بردند، نیمی از کارمندان کانادا، استرس زیادی در محل کار تجربه می‌کنند و این استرس باعث بیماری آنها شده است، به طوری که از هر دو نفر، یک نفر دچار استرس می‌شود (۲۴).

جاینگل^۲ (۲۰۰۰) بیان می‌کند، استرس مشکلی جدی در بریتانیا شده است و بعد از کمر درد دومین مشکل سلامتی افراد محسوب می‌شود (۲۲). در داخل کشور نیز، تحقیقات روی کادر بیمارستان را منجمی (۱۳۷۵) و روی مدیران مدرسه‌ها را حاجی بابایی، شریفی (۱۳۷۸) و جمشیدنژاد (۱۳۷۸) انجام و این نتایج را ارائه داده‌اند: ناکافی بودن امکانات خود عاملی استرس زاست. رابطه مستقیم بین استرس شغلی با بهداشت روانی و عملکرد

1. Glob & Mail
2. Gyngell
3. Traveys
4. Wisiniewsk & Gargiulo
5. Chen et al
6. Fong & Lin

نمونه تحقیق

کل جامعه آماری تحقیق ۱۵۶ نفر است (۸۱ نفر زن و ۷۵ نفر مرد) که همگی جزو نمونه‌های آماری تحقیق قرار گرفته‌اند و برای همه آنها نیز پرسشنامه ارسال شده است. ملاک کفایت نمونه‌های آماری در این جامعه، تعداد پرسشنامه‌های برگشتی بود که به آنها به طور کامل پاسخ داده شد. از بین ۱۳۲ پرسشنامه کاملی که عودت داده شد، ۴۵ مربی در مقطع راهنمایی و ۸۷ نفر در مقطع دبیرستان تدریس می‌کردند.

ابزار تحقیق

برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز، از پرسشنامه مورد استفاده در تحقیق گلابی (۱۳۸۰) با ضریب اعتبار آلفای کرونباخ ($R = ۰/۹۳$) استفاده شد. این پرسشنامه شامل دو قسمت بود. قسمت اول ویژگیهای فردی و قسمت دوم سوالات اصلی را تشکیل می‌داد، این قسمت شامل ۵۰ سوال پنج‌گزینه‌ای لیکرتی بود و به ترتیب از صفر تا چهار، برای اندازه‌گیری میزان شیوع عاملهای استرس‌زای رتبه‌بندی شده بود. عاملهای استرس‌زای را نیز سه دسته عاملهای سازمانی، عاملهای مدیریتی و عاملهای ویژه کلاس تربیت بدنی در بر می‌گرفت.

نحوه جمع‌آوری اطلاعات

ابتدا دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان نامه‌ای به سازمان آموزش و پرورش استان گیلان فرستاد. بعد از موافقت با اجرای تحقیق، پرسشنامه برای اعلام نظر کارشناسی به دفتر تحقیقات و پژوهش سازمان مذکور ارسال شد. سپس با گرفتن آمار تعداد دبیران دو ناحیه، برای تمام دبیران زن و مرد پرسشنامه تکثیر و در اختیار کارشناسی تربیت بدنی دو ناحیه

رمضانی نژاد (۱۳۸۰) نیز، فقط عاملهای استرس‌زای فردی (میکرواستروسورها) را در بین مربیان ورزش دانشگاههای دولتی بررسی کرد. نتایج این تحقیقات نشان داده‌اند، در سازمان‌های ورزشی نیز عاملهای استرس‌زا شایع است. دو تحقیق به طور مشخص، عاملهای استرس‌زای شغلی را در بین معلمان تربیت بدنی بررسی کرده است.

نور بخش (۱۳۷۸)، به منظور شناخت و اعتبار یابی ابزار اندازه‌گیری عاملهای فشارزای شغلی دبیران تربیت بدنی استان خوزستان نشان داده است، زنان بیشتر از مردان و دبیران جوان ۲۵ تا ۳۰ سال بیشتر از دبیران مسن در معرض این عاملها قرار دارند. علاوه بر این، ارتباط عاملهای استرس‌زا با سلامت روانی دبیران معنادار بود.

گلابی (۱۳۸۰) با بررسی همین عاملها در بین دبیران مدرسه‌های متوسطه تهران نشان داد، علاوه بر وجود رابطه معنی‌دار بین عاملهای استرس‌زای سازمانی و مدیریتی، شیوع عاملهای استرس‌زای سازمانی بیشتر از عاملهای مدیریتی است (۱۳ و ۱۴).

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی و گذشته‌نگر است. در این تحقیق از روش پیمایشی استفاده و براساس آن دیدگاهها و باورهای معلمان تربیت بدنی شهر رشت بررسی شده است.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق را دبیران تربیت بدنی زن و مرد شهر رشت تشکیل داده‌اند. آنها در دو ناحیه آموزش و پرورش این شهرستان و در دو مقطع راهنمایی و دبیرستان مشغول به خدمت بوده‌اند. تعداد کل این جامعه ۱۵۶ نفر است.

جدول ۱. میزان شیوع عامل‌های استرس‌زای مدیریتی و سازمانی در دبیران تربیت بدنی

کل عامل‌های استرس‌زا		مدیریتی		سازمانی		میزان شیوع
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۴/۵	۶	۸/۳	۱۱	۳	۴	کم
۲۳/۵	۳۱	۳۴/۸	۴۶	۲۲/۷	۳۰	متوسط
۵۹/۱	۷۸	۴۹/۲	۶۵	۴۷/۷	۶۳	زیاد
۱۲/۹	۱۷	۷/۶	۱۰	۲۶/۵	۳۵	خیلی زیاد
۱۰۰	۱۳۲	۱۰۰	۱۳۲	۱۰۰	۱۳۲	جمع

رشته تربیت بدنی داشتند و از نظر سنی نیز ۱۲/۹ درصد زیر ۳۰ سال، ۳۸/۶ درصد بین ۳۱-۴۱ سال و ۴۸/۵ درصد ۴۱ سال به بالا داشتند.

مقایسه میزان شیوع عامل‌های استرس‌زای سازمانی و مدیریتی در بین دبیران تربیت بدنی نشان داد، ۷۴/۲ درصد از دبیران، میزان شیوع عامل‌های سازمانی را در حد زیاد و خیلی زیاد در نظر گرفته‌اند. در صورتی که ۵۶/۸ درصد از دبیران، شیوع عامل‌های استرس‌زای مدیریتی را در این حد می‌دانند.

به طور کلی، ۷۲ درصد از دبیران شیوع کل عامل‌های استرس‌زای شغلی را در حد زیاد و بسیار زیاد می‌دانند. این یافته‌ها نشان دهنده شیوع زیاد عامل‌های استرس‌زای در بین دبیران تربیت بدنی است (جدول ۱). از بین هفت عامل استرس‌زای سازمانی، عامل نظام ساختار سازمانی و عامل نظام پاداش دهی، بالاترین اولویت را داشت. در صورتی که عامل مشارکت نداشتن در تصمیم‌گیری و عامل استفاده بهینه نکردن از نیروها، پایین‌ترین رتبه را

آموزش و پرورش قرار داده شد. پرسشنامه‌ها به مرور در مدت تقریبی دو ماه جمع‌آوری شدند. از کل ۱۵۶ پرسشنامه، ۱۳۲ پرسشنامه (۶۹ پرسشنامه از طرف دبیران زن و ۶۳ پرسشنامه از طرف دبیران مرد) بازگردانده شد. این تعداد، معادل ۸۴/۶٪ کل پرسشنامه‌های ارسالی بود.

روش آماری

در تجزیه و تحلیل اطلاعات از برنامه SPSS استفاده شده است. آزمون غیرپارامتری آماری تحقیق شامل: آزمون خی دو و آزمون همبستگی اسپیرمن بود که فرضیه‌ها را در سطح $P \leq 0/05$ آزمون کرده است.

یافته‌های تحقیق

بررسی وضعیت شغلی دبیران نشان داد: ۱۸/۲ درصد، ۴۳/۹ درصد و ۳۷/۹ درصد به ترتیب سابقه شغلی زیر ۱۰ سال، ۱۱-۱۲ سال و ۲۱ سال به بالا را دارند و ۸۴/۱ درصد از دبیران، مدرک تحصیلی در

جدول ۲. میزان شیوع عامل‌های استرس‌زای شغلی سازمانی در دبیران تربیت بدنی

رتبه	عامل استرس‌زا	شاخص آماری	تعداد	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	شماره سئوال	انحراف معیار
۱	نظام ساختار سازمانی		۱۳۲	۰٫۵۰	۴	۳٫۱۰	۳۶-۳۷	٪۸۳
۲	نظام پاداش دهی		۱۳۲	۰٫۶۷	۴	۳٫۰۸	۲۵-۲۷	٪۷۴
۳	بی‌نظمی در اجرای کار		۱۳۲	۰٫۵۰	۴	۲٫۹۰	۳۸-۳۹	٪۷۵
۴	شیوه سرپرستی		۱۳۲	۰٫۶۷	۴	۲٫۸۹	۳۳-۳۵	٪۸۵
۵	نظام توسعه منابع انسانی		۱۳۲	۰٫۵۰	۴	۲٫۸۱	۲۳-۲۴	٪۸۹
۶	استفاده بهینه نکردن از نیروها		۱۳۲	۰	۴	۲٫۶۷	۳۱-۳۲	٪۹۲
۷	مشارکت نداشتن در تصمیم‌گیری		۱۳۲	۰٫۶۷	۴	۲٫۶۰	۲۸-۳۰	٪۸۰

جدول ۳. میزان شیوع عامل‌های استرس‌زای شغلی مدیریتی در دبیران تربیت بدنی

رتبه	عامل استرس‌زا	شاخص آماری	تعداد	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	شماره سئوال	انحراف معیار
۱	مسئولیت شغلی		۱۳۲	۰	۴	۲٫۹۲	۱۶	٪۹۶
۲	فناوری		۱۳۲	۰٫۶۷	۴	۲٫۸۴	۲۰-۲۲	٪۷۲
۳	فشار زمان		۱۳۲	۰٫۶۷	۴	۲٫۵۹	۱۷-۱۹	٪۷۰
۴	ارتقا و تنزل		۱۳۲	۰	۴	۲٫۴۴	۱۲-۱۵	٪۸۱
۵	ابهام نقش		۱۳۲	۰	۳٫۶	۲٫۴۰	۱-۲	۱٫۴۰
۶	فشار بیشینه کیفیت کار		۱۳۲	۰	۴	۲٫۲۰	۷-۱۱	٪۷۶
۷	فشار بیشینه حجم کار		۱۳۲	۰	۴	۲	۵-۶	٪۹۳
۸	تضاد نقش		۱۳۲	۰	۴	۱٫۷۷	۳-۴	۱٫۵۰

عاملهای استرس زای سازمانی با مدیریتی و رابطه معناداری در سطح $P \leq 0/05$ بین کل عاملهای استرس زا با عاملهای استرس زای سازمان و عاملهای استرس زای مدیریتی وجود دارد. تفاوت عاملهای استرس زای سازمانی و مدیریتی در بین دبیران زن و مرد، دبیران با تحصیلات تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی؛ دبیران کم سابقه و با سابقه؛ دبیران شاغل در ناحیه یک و دو؛ دبیران شاغل در مدرسه های راهنمایی دبیرستان و دبیران با مدرک زیر لیسانس و بالاتر از آن، معنا دار نبود. ولی بین عاملهای استرس زای سازمانی دبیران با سابقه زیر ۳۰ سال، ۳۱ تا ۴۰ سال و ۴۱ سال به بالا، تفاوت معناداری وجود داشت. شیوع این عاملها در دبیران جوان بیشتر بود.

داشت (جدول ۲). همچنین از بین هشت عامل استرس زای مدیریتی، عامل مسئولیت شغلی و فناوری بالاترین اولویت را داشت، در صورتی که تضاد نقش و فشار حجم کار در اولویت آخر بود (جدول ۳).

بررسی نه عامل استرس زای ویژه کلاسهای تربیت بدنی و ورزش روشن ساخت، عامل همکاری نکردن معلمان سایر درسها و عامل بی توجهی به سختی کار معلم تربیت بدنی، بالاترین اولویت را از دیدگاه معلمان دارد. ولی عامل نداشتن یا تعویض لباس ورزشی و نبود فضای سر پوشیده، در رتبه آخر قرار داشت (جدول ۴). مقایسه آزمون فرضیه های اصلی تحقیق نشان داد، رابطه مثبت و وضعیتی بین هر یک از

جدول ۴. میزان شیوع سایر عاملهای استرس زای شغلی دبیران تربیت بدنی

رتبه	عامل استرس زا	شاخص آماری	تعداد	حداقل نمره	حداکثر نمره	میانگین	شماره سوال	انحراف معیار
۱	همکاری نداشتن معلمان سایر درسها		۱۳۲	۱	۴	۳٫۲۲	۱۶	٪۹۶
۲	بی توجهی به سختی کار و فرسودگی		۱۳۲	۱	۴	۳٫۰۸	۲۰-۲۲	٪۷۲
۳	پایین بودن ضریب درس تربیت بدنی		۱۳۲	۱	۴	۲٫۹۸	۱۷-۱۹	٪۷۰
۴	ناکافی بودن تغذیه دانش آموزان		۱۳۲	۱	۴	۲٫۹۵	۱۲-۱۵	٪۸۱
۵	رعایت نکردن اصول انضباطی و اخلاقی دانش آموزان		۱۳۲	۱	۴	۲٫۹۵	۱-۲	٪۴۰
۶	علاقه دانش آموزان به فعالیت ورزشی با قاعده		۱۳۲	۱	۴	۲٫۹۳	۷-۱۱	٪۷۶
۷	استفاده از لباس و کفش ورزشی		۱۳۲	۱	۴	۲٫۹۲	۵-۶	٪۹۳
۸	نبودن فضای سر پوشیده در مدرسه ها		۱۳۲	۱	۴	۳٫۸۹	۳-۴	٪۵۰
۹	ضرورت لباس حین تدریس		۱۳۲	۱	۴	۲٫۴۹	۴۸	٪۱۴

بحث و نتیجه‌گیری

مدرسه عاملی بسیار قوی در ایجاد استرس شغلی است و حتی رضایت شغلی را کم می‌کند. بنابراین، با توجه به شرایط محیط کار دبیران تربیت بدنی، انتظار شیوع عاملهای استرس‌زا بین آنان بدیهی به نظر می‌رسد. رابطه‌ی معنا داری که بین عاملهای استرس‌زا با عاملهای مدیریتی و سازمانی وجود دارد و در تحقیق نوربخش (۱۳۷۸) و گلابی (۱۳۸۰) هم تأیید شده است، نشان می‌دهد، هر گونه شرایط نامناسب در محیط کار (شرایط نامناسب سازمانی یا مدیریتی) باعث تشدید شیوع عاملهای استرس‌زا می‌شود. در این تحقیق، رتبه‌ی بالای دو عامل استرس‌زای سازمانی و دو عامل استرس‌زای مدیریتی، با نتایج بسیاری از تحقیقات همخوانی ندارد.

به طور کلی، تحقیقات به ویژه در خارج از کشور نشان داده‌اند، فشار زمان، ابهام و تضاد نقش در فشار کمی و کیفی کار، شایع‌ترین عاملهای استرس‌زای فردی یا مدیریتی محسوب می‌شوند. ولی در این تحقیق، دو عامل مسئولیت شغلی و فناوری در اولویت قرار داشته‌اند. این تفاوت در تحقیقات احتمالاً به نمونه‌ی تحقیق و شرایط کاری مربوط می‌شود [۱۱، ۱۸ و ۲۸]. از طرفی دیگر، در تحقیقات زیادی استرس‌زای بالای زنان نسبت به مردان گزارش شده است [۱۱ و ۱۶] که تفاوتی بین دبیران زن و مرد مشاهده شده است. به علاوه، وجود استرس بیشتر در دبیران جوان با تحقیقات زیادی همخوانی دارد. زیرا دبیران با سابقه به دلیل تجربه‌ی کاری به راحتی می‌توانند، با عاملهای استرس‌زا کنار بیایند و حمایت بیشتری می‌شوند. به طور کلی، شیوع عاملهای استرس‌زای شغلی در بین دبیران، به ویژه عاملهای سازمانی نشان داد، در بررسی وضعیت دبیران تربیت بدنی باید به شرایط شغلی ویژه و جایگاه سازمانی آنان در آموزش و پرورش توجه جدی شود.

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند، عاملهای استرس‌زای شغلی، فقط در مشاغل صنعتی یا حرفه‌های وابسته به پزشکی مانند پرستاری شایع نیست، بلکه درصد زیادی از معلمان تربیت بدنی نیز با این عاملها رو به رو هستند. با توجه به نتایج سایر تحقیقات در داخل کشور و در نهادهای آموزشی و غیرآموزشی می‌توان بیان کرد، شیوع عاملهای استرس‌زا، بالاتر از حد متوسط است. شیوع بالای دو عامل استرس‌زای سازمانی به نام «ساختار سازمانی و نظام پاداشی دهی» نشان می‌دهد، احتمالاً دبیران تربیت بدنی در ساختار مدرسه و نظام آموزش و پرورش، جایگاه مناسبی را برای خود نمی‌بینند و فکر می‌کنند، سازمان به تلاش و کار آنها پاداش لازم را نمی‌دهد. از طرف دیگر، شیوع بالای دو عامل استرس‌زای مدیریتی به نام «مسئولیت شغلی و فناوری» نیز نشان می‌دهد، در محیط مدرسه نقش برنامه‌ریزی، تهیه‌ی وسایل ورزشی، کنترل دانش‌آموزان و حفظ ایمنی آنان در محیط باز، رعایت نظم در کلاس و مزاحمت ایجاد نکردن برای سایر کلاسها، فشار زیادی به دبیران وارد می‌کند. علاوه بر اینها، کمبود فضا و امکانات ورزشی موجب شده‌اند، عامل استرس‌زای فناوری در رتبه‌ی دوم قرار گیرد. شیوع بالای عاملهای استرس‌زای شغلی بین دبیران، با نتایج بسیاری از تحقیقات داخل و خارج کشور همخوانی دارد.

رمضانی نژاد (۱۳۸۰) با بررسی این عاملها بین مربیان ورزشی دانشگاه‌ها، شیوع عاملهای استرس‌زا را بالاتر از حد متوسط گزارش کرد. اسدی (۱۳۷۶) با بررسی تحقیقات گوناگون در فصل دوم رساله‌ی خود بیان کرد، در بیشتر سازمانها عاملهای استرس‌زا شایع است. محققان دیگری مانند مارک نیکولاس (۱۹۹۹) و سان دیه‌گو (۱۹۹۸) نشان داده‌اند، شرایط محیط

منابع و مأخذ

۱. اسدی دستجردی، حسن. ۱۳۷۶. تحلیل عوامل تنیدگی شغلی و ارتباط آن با اضطراب بین مدیران سازمانهای تربیت بدنی و برنامه بودجه. پایان نامه دکتری مدیریت ورزشی. دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
۲. تروور، جی پاول و سیمون، جی انرایت. ۱۳۷۷. فشار روانی، اضطراب و راههای مقابله با آن. مترجم: پور رودسری و صبوری مقدم. انتشارات قدس، چاپ اول. تهران.
۳. تزه باری، حافظ. ۱۳۷۶. بررسی تأثیرات فشار روانی (استرس شغلی) بر عملکرد مدیران دبیرستانهای استان اردبیل. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی. تهران.
۴. حاجی بابایی، مریم. ۱۳۷۸. شناسایی و اولویت بندی مهم ترین عوامل افزایش فشار عصبی مدیران آموزشی و پرورش مقطع متوسطه شهر قم. پایان نامه کارشناسی ارشد. مرکز آموزش مدیریت دولتی تهران.
۵. جمشید نژاد، علیرضا. ۱۳۷۵. بررسی و مقایسه استرس شغلی و رضایت شغلی در مدیران مدارس ابتدایی و متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی. دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه علامه طباطبایی.
۶. جهان سیر، خسرو. ۱۳۷۸. بررسی کاربرد مدل همخوانی فرد محیط در استرس معلمان. چهارمین کنگره سراسری استرس. دانشگاه علوم پزشکی ایران.
۷. حیدری گرجی، داود. ۱۳۷۲. بررسی اثرات فشار عصبی و روانی ناشی از محیط کار بر عملکرد نیروی انسانی سازمان امور اداری و استخدامی کشور. رساله کارشناسی ارشد. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۸. دموری، داریوش. ۱۳۷۳. عوامل تعدیل کننده رابطه میان فشارهای شغلی با رضایت شغلی و خستگی مفرط در مدیران وزارت راه و ترابری. رساله کارشناسی ارشد. دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۹. راس، راندال آر و آلتمایر، الیزابت. ام. ۱۳۷۷. استرس شغلی. مترجم غلامرضا خواجه پور. انتشارات سازمان مدیریت دولتی. تهران.
۱۰. رضایی، علیرضا. ۱۳۶۸. بررسی میزان شیوع، منابع و علائم استرس در میان معلمان ایرانی. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز.
۱۱. رضائی نژاد، رحیم. ۱۳۸۰. بررسی و مقایسه رفتار حمایتی مدیر، عوامل نگهدارنده شغل و عوامل استرس زای شغلی مربیان تربیت بدنی و ورزش دانشگاههای دولتی کشور. پایان نامه دوره دکتری مدیریت و برنامه ریزی تربیت بدنی و ورزش. دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.
۱۲. شاه حسینی، محمد. ۱۳۷۸. بررسی رابطه میان فشارهای عصبی و عملکرد مدیران آموزشی در مقطع راهنمایی تحصیلی و متوسطه استان سمنان. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش. ۲۱(۶).
۱۳. گلایی، ایران. ۱۳۸۰. تحلیل عوامل تنیدگی شغلی دبیران تربیت بدنی مدارس متوسطه شهر تهران. پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی. دانشگاه تهران.
۱۴. نوربخش، پرویش. ۱۳۷۸. ساخت و اعتباریابی ابزار اندازه گیری عوامل فشار زای شغلی دبیران تربیت بدنی استان خوزستان و تعیین رابطه بین این عوامل با سلامت روانی آنها. پایان نامه دوره دکتری. دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تربیت معلم تهران.

15. Chan, K. b. , LAI, g. Ko & Boney, K_W. (2000). Work stress among six professional groups:

- The Singapore experience. Soc_ Sci. 50 (10): 1415 _ 1432
16. Chen, M. , Miller, G. , Cooper D & Wilson, T. (1995). Taiwanese Junior college teachers stress: Counseling Implications, Pricceeding of the Fifth . Intgernational counseling conference. Hong kong
 17. Cooper, C. L. (1993). The Stress Check Englewood Cliffs: Perntice Hill Inc.,Toronto: 175.
 18. Danylchuk, Karen. (1993). The presence of occupational burnot & its correlates in university Physical Education personnel, Journal of sport management. (2): 107_121
 19. Fong D. B & Line, Y. D. (1994). Junior college Vocational teachers burnout : causes and coping strategies, Educational Research information. (2): 73_89
 20. Fryxell, Grald & Gordon, Micheal. (1989). Workplace and Job satisfaction as predicators of satisfacation with union & management, academy of management journal. (4): 851_866
 21. Griffith, Jayne, Steptoe Andrew; Cropley Mark. (1999). An investigation of coping strategies associated with job stress in teachers, The british Journal of Educational psycholoh Leicester. (6): 78_97
 22. Griffith, J, Steeptoe, A and Cropley _ M, B (1999). An investigation of coping . strategies associated with job stress in teachers, Br _ J_ Educ _ Psychol. (69): 517_31
 23. Gyngell, Elizabeth. (2000). HSE publishes new research on occupational stress :[Available on _ line W... Stress_ip. Co Uk/ news. htm]:
 24. Kyu, Lee, Han and seung, Kim, Yong. (1998). Relationship between social support and perceived stress of coaches. korean Journal of sport scinece. (10) : 1_10.
 25. Lyndu, J. Youghusband. (2001). Teacher stress in one school district of Newfoundland and Labrador; A pilot study [Available on_line www. Mun. ca/edu / faculty / mwatrch / Fa 1100/ Youngbushushb and].
 26. Pastore, D. , Inglis, s & Danylchuk, K. (1995). Retention in coaching geographic location, journal of sport & social issues. (4): 427_441
 27. Rittmayer Ashley. Occupational stress: Sources and solutions. Southwestern Ecpmocs & Bisomess page, other FOBII papers. [Availableon_ Line WWW. Focusonstress. com / OSAhm].
 28. Steptoe, A. . Cropley, M. , Joekes, K and J_Hypertens. (1999). Job strin, blood pressure and response to uncontrollable stress. England. 17(2): 193_200
 29. Wisiniewsk, L& Gargiuolo, R. (1997). Occupational stress and burnout among educators: A review of the literature. The Journal of special education. (31) . 325_346